

Maatschappelijke baten zwem-/gymgebouw Abcoude

12 juni 2017

Nota in opdracht van Stichting Abcoude Sport (SAS) en Stichting Zwembad Abcoude (SZA)

[Michiel de Nooij Economisch Onderzoek en Advies](#)

Michiel de Nooij; 0619150224; info@michieldenooij.nl; www.michieldenooij.nl; KvK 62665898

Samenvatting

Belangrijkste maatschappelijke kosten en baten van een zwem-/gymgebouw t.o.v. een 'stand alone' gymzaal. Aanvullend aan de kosten en baten in de business case:

- Voor een zwem-/gymgebouw is een gemeentelijke exploitatiebijdrage nodig van €200.000. Voor een stand alone gymzaal is een gemeentelijke exploitatiebijdrage nodig van €113.500. De toevoeging van een zwembad vereist dus een extra exploitatiebijdrage van €86.500. Dat is lager dan €100.000 die de gemeente als bovengrens voor een zwembadbijdrage heeft genoemd.
- Als men kiest voor een stand alone gymzaal zijn er twee risico's op extra kosten voor de gemeente : (i) de BTW teruggaaf is onzeker en (ii) de capaciteit is kleiner hetgeen bij uitbreiding van het aantal uren bewegonderwijs voor ondercapaciteit kan zorgen.
- De gemeentelijke borgstelling voor het zwem-/gymgebouw is met €7 miljoen hoger dan de borg nodig voor de stand alone gymzaal: €1,5 miljoen (of €2,1 miljoen inclusief BTW).
- Een zwembad in Abcoude scheelt reiskosten en reistijd: het voordeel van een zwem-/gymgebouw boven een stand alone gymzaal is €188.000 per jaar.
- De berekenbare gezondheidswinst ligt tussen €30.000 en €60.000 per jaar. Een deel van de teruggang in sporten betreft ouderen voor wie zwemmen de enige blessurevrije sport is.
- Ouderen die zwemmen en sociale activiteiten combineren, behouden deze sociale contacten.
- Zonder zwembad wordt er minder gezwommen en neemt de zwemvaardigheid van kinderen na het halen van hun zwemdiploma af. Dit vergroot het verdrinkingsrisico: kleine kans maar een grote impact.
- Daarnaast zijn er nog andere baten, zoals dat de zaal in het zwem-/gymgebouw iets groter is, toekomstbestendig, er meer sociale contacten en nuttig vrijwilligerswerk is, het gym-/zwembad aan hoge duurzaamheidsdoelstellingen voldoet, het hebben van een lokaal zwembad mensen een keus geeft uit meer sporten en bewegen buiten clubverband.

De jaarlijkse baten van een zwem-/gymgebouw zijn groter dan de jaarlijkse extra kosten: €217.874 versus €86.500. Daar komen nog diverse maatschappelijke baten bij die niet in geld te waarderen zijn. Dus €1 van de overheid om het zwembad mogelijk te maken levert een maatschappelijk baat op van meer dan €2,50. Dat is een erg positieve baten-kostenverhouding.

De baten zijn groter dan de kosten, ook rekening houdend met de borgstelling; voor een andere conclusie moet de kans op het invoeren van de borgstelling onwaarschijnlijk groot zijn.

Hoofdconclusie

De maatschappelijke baten van het zwem-/gymgebouw zijn groter dan de maatschappelijke kosten en het is voor het welzijn in Abcoude goed om het zwem-/gymgebouw aan te leggen.

Inhoud

Samenvatting	1
Inleiding	3
Aanleiding: maatschappelijke baten van zwem-/gymgebouw in Abcoude.....	3
Opzet analyse aan de hand van de maatschappelijk kosten-batenanalyse methode.....	3
Maatschappelijke effecten	5
Gemeentelijke exploitatiebijdrage	5
Gemeentelijke borgstelling.....	5
Effecten van het hebben van een zwembad en een iets grotere zaal.....	5
Reistijdswinst en reiskostenvoordeel	6
Effect op het sportgedrag.....	8
Gezondheidswinst	8
Ontwikkeling Kees Bonzaalterrein.....	9
Gemeentelijke bijdragen aan de gymzaal.....	10
Overige effecten	10
Conclusie	11
Bijlage Exploitatie stand alone Gymzaal. Berekening SAS/SZA.....	12

Inleiding

Deze nota vergelijkt de belangrijkste maatschappelijke kosten en baten van een sportgebouw aan de Spoorlaan met of zonder zwembad. De vergelijking is dus tussen het voorgestelde zwem-/gymgebouw Abcoude en een stand alone gymzaal. Een van beide is nodig ter vervanging van de huidige Kees Bonzaal. Het grootste verschil is wel of geen zwembad. Het gaat hierbij om effecten die niet bij de initiatiefnemers terecht komen, maar wel in de lokale samenleving (gemeente en bewoners). Dit is dus aanvullend aan de baten genoemd in de business case.

Aanleiding: maatschappelijke baten van zwem-/gymgebouw in Abcoude

Er ligt een business case voor een zwem-/gymgebouw. Deze is niet sluitend qua begroting hetgeen voor dit soort faciliteiten niet ongebruikelijk is. Daarmee is het een plan dat door de markt, waar verenigingen ook onderdeel van zijn, niet kan worden gerealiseerd. Dit kan eventueel wel met overheidssteun, maar overheidssteun is alleen op zijn plaats als er sprake is van maatschappelijke baten, die niet bij de ondernemer of investeerder terecht komen. En dan moeten die maatschappelijke baten ook nog groter zijn dan de maatschappelijke kosten.¹ Die maatschappelijke effecten zijn in de business case onvoldoende gekwantificeerd en gewaardeerd waardoor ze mogelijk onderbelicht zijn in de afweging.

Het feit dat een business case niet sluitend is, is juist een voorwaarde voor overheidssteun. Immers als een business case sluitend zou zijn, dan zou de markt het zelf kunnen en is er geen overheidsingrijpen of overheidsbijdrage nodig.

Opzet analyse aan de hand van de maatschappelijk kosten-batenanalyse methode

In een maatschappelijke kosten-batenanalyse² worden de kosten en baten bepaald door de verschillen te berekenen tussen de ontwikkeling met een plan en de meest waarschijnlijke ontwikkeling zonder dat plan. Het gaat dus om de volgende twee situaties die worden vergeleken:

- **Alternatief: stand alone gymzaal:** een nieuwe sportzaal op het terrein aan de Spoorlaan. De huidige gymzaal voldoet niet en moet vervangen worden. Dit alternatief geeft het college aan in haar informatiememo. Het terrein van de Kees Bonzaal kan (na bestemmingswijziging) ontwikkeld worden. Dit alternatief is uitgewerkt door initiatiefnemers en is berekend op basis van de exploitatie van het huidige Kees Bonzaal, de raming van Synarchis voor het zwem-/gymgebouw. De investeringsramingen zijn op basis van de berekeningen van Synarchis en gegevens van externe experts. Deze berekening van SAS/SZA is opgenomen in de bijlage. Het gaat om twee van elkaar gescheiden voor bewegingsonderwijs geschikte zalen, met een maximale afmeting die op de kavel mogelijk is (42 meter), iets korter dan het zwem-/gymgebouw. Bouwen op maaiveld biedt minder ruimte dan bouwen op de eerste etage zoals in het geval van het zwem-/gymgebouw waar er een uitbouw van 3 meter mogelijk is. Het plan bevat tevens een kantine die geschikt is voor de ontmoetingsfunctie van onder andere de

¹ Daar zijn uiteraard afwijkingen op mogelijk, bijvoorbeeld uit rechtvaardigheidsmotieven of herverdeling. Veiligheid, zoals zwemvaardigheid in een waterrijke omgeving kan er daar een van zijn.

² Zie voor de bij rijksoverheidsprojecten verplichte aanpak: Romijn, Gerbert, en Gusta Renes (2013) Algemene leidraad voor maatschappelijke kosten-batenanalyse. CPB/PBL.

biljarters en kaarters. Tevens is enigszins rekening gehouden met dat de bouw niet van de allergeodkoopste soort mag zijn vanwege de uitstralingseisen die het bestemmingsplan stelt. De investeringskosten zijn geschat op €2,75 miljoen (exclusief BTW) voor het gebouw en €250.000 voor de eerste inrichting. Bij annuïtair aflossen van een 30-jarige lening bij BNG met een rente van 1,4% is een gemeentelijke bijdrage uitgerekend van jaarlijkse €113.500 bovenop de bestaande €64.000 zaalhuur.

In de berekening is ervan uitgegaan dat de nieuwe gymzaal BTW plichtig is en dus de BTW over de bouw kan terugvragen. Voor het zwem-/gymgebouw is duidelijk dat de bij de bouw betaalde btw teruggevraagd kan worden. Voor een stand alone gymgebouw is dat onzeker, zeker omdat de huidige Kees Bonzaal niet BTW plichtig is. Als de BTW niet teruggevraagd kan worden, wordt de initiële investering 21 procent (€630.000) duurder om de BTW te kunnen betalen.³ Er is dus een risico dat de bouw duurder wordt dan nu begroot en dat gemeentelijke bijdrage hoger moet zijn dan hier berekend (zie bijlage 1).

- Alternatief zwem-/gymgebouw: zwem-/gymgebouw volgens de plannen van de Stichting Abcoude Sport (SAS) en Stichting Zwembad Abcoude (SZA). Hierbij wordt een zwembad van 25x15,4 en een gymzaal van 45x25 gerealiseerd op het gebied aan de spoorlaan waar oorspronkelijk een Leisurecentrum was gepland. Investeringskosten, jaarlijkse kosten en opbrengsten zijn zoals in detail in de businesscase beschreven. Het terrein van de Kees Bonzaal kan (na bestemmingswijziging) ontwikkeld worden. De investeringskosten van het zwem-/gymgebouw zijn €8,5 miljoen. De huur voor de zaal voor het bewegingsonderwijs is afgesproken op €64.000 per jaar en er is een gemeentelijke exploitatiebijdrage gevraagd van in totaal €200.000 (inclusief een veiligheidsmarge van €75.000 naar aanleiding van de aanbeveling in de second opinion van Synarchis).

Het studiegebied is gemeente de Ronde Venen, met name de kernen Abcoude en Baambrugge. Kosten en baten die buiten de gemeente vallen blijven dus buiten beschouwing. Bijvoorbeeld van bezoekers van het zwem/sportgebouw van elders (zoals uit Amsterdam Zuid Oost) zijn alleen hun bestedingen in het gebouw meegenomen in de business case. Hun private baten worden in deze vergelijkende notie niet meegenomen.

De vergelijking is gemaakt op basis van de business case van het zwem-/gymgebouw, de second opinion van Synarchis, berekeningen en gerealiseerde exploitaties van SAS/SZA, gesprekken met SAS/SZA en algemene literatuur zoals in de voetnoten aangegeven en ervaring met maatschappelijke kosten-batenanalyses.

Het volgende hoofdstuk bespreekt de belangrijkste verschillen tussen beide alternatieven.

³ In een nationale MKBA zou dit effect niet optreden, omdat dan betaalde BTW een overdracht binnen het onderzochte ruimtelijke gebied is. Hier is de BTW echter een betaling aan buiten het gebied.

Maatschappelijke effecten

Gemeentelijke exploitatiebijdrage

SAS/SZA vragen een gemeentelijke bijdrage van €200.000 en gaan uit van gemeentehuur van de gymzalen voor het beweegonderwijs van €64.000 per jaar. De exploitatiebijdrage bevat naar aanleiding van de aanbeveling in de second opinion van Synarchis een veiligheidsmarge van €75.000.

Dit zijn grote bedragen. Echter als voor het zwem-/gymgebouw wordt gekozen spaart de gemeente een bijdrage aan een stand alone gymzaal uit. Op basis van de exploitatiegegevens van Synarchis van het zwem-/gymgebouw heeft SAS/SZA een begroting opgesteld voor een stand alone gymzaal met investeringskosten van €3 miljoen. Zo goed mogelijk zijn kosten en opbrengsten van alleen het gymgedeelte geschat. De stand alone gymzaal kan niet zonder een gemeentelijke exploitatiebijdrage, geschat op €113.500 (uitgaande van een gunstiger BTW regime dan de Kees Bonzaal nu heeft). De extra exploitatiebijdrage van het zwem-/gymgebouw komt daarmee op €86.500 per jaar ten opzichte van een stand alone gymzaal. Dat is lager dan €100.000 die door de gemeente als bovengrens voor een zwembadbijdrage is genoemd.

Tabel 1 Gemeentelijke bijdrage

	Totale gemeentelijke bijdrage	Zaalhuur voor het bewegingsonderwijs van de scholen	Exploitatiebijdrage
Stand alone gymzaal van €3 miljoen	€177.500	€64.000	€113.500
Zwem-/gymgebouw	€264.000	€64.000	€200.000

Gemeentelijke borgstelling

Voor het zwem-/gymgebouw is een borgstelling bij de BNG nodig van €7,0 miljoen. Maar ook in het geval van een stand alone gymzaal is een borgstelling bij de BNG nodig, van in dit geval €1,5 miljoen (of €2,1 miljoen ingeval inclusief BTW).

Effecten van het hebben van een zwembad en een iets grotere zaal

De sportzaal zoals door SAS/SZA beoogd is iets ruimer (3 meter langer) dan als er een stand alone sporthal wordt gebouwd. Voor de schoolgym maakt dit weinig uit. Echter, een zaal van 42 meter zaal kan minder zaalsporten faciliteren. Er zijn geen zaalvoetbal en –hockey volgens officiële grootte veld mogelijk, wel kan deze zaal voor deze sporten voor pupillen en senioren worden gebruikt. Daarom zijn in de exploitatieberekening de baten van de verhuur ook €10.000 lager ingeschat dan bij de grotere zaal bij het zwem-/gymgebouw.

Voor een deel van de gebruikers van het zwem-/gymgebouw is een stand alone gymgebouw dus een minder goede vervanging. Dit kan ook effect hebben op het draagvlak bij vrijwilligers die nu helpen bij het gymgebouw. Beide effecten zijn lastig te kwantificeren en te waarderen, en zijn daarom hier niet meegenomen. De iets grotere gymzaal is daarmee een positief niet in geld gewaardeerd effect van het zwem-/gymgebouw.

Voor het zwembad is er wel een groot verschil. Een deel van de zwemmers gaat nu buiten Abcoude zwemmen (1), een deel stopt met zwemmen en gaat een andere sport doen (2) en een deel van de zwemmers stopt met zwemmen en gaat minder sporten (3). De eerste paragraaf hieronder schat hoeveel mensen minder gaan zwemmen en welke gevolgen dat voor reiskosten en reistijd heeft.

De paragraaf daarna schat de hoeveel mensen een andere sport gaan doen en hoeveel er minder gesport gaat worden. De paragraaf daarna schat de gezondheidskosten van minder gaan sporten als er geen zwembad in Abcoude is.

Reistijdswinst en reiskostenvoordeel

Tabel 2 bevat een schatting van het aantal bezoeken van het zwembad in het zwem-/gymgebouw. De eerste kolom bevat de schatting van de business case / Synarchis voor bezoeken uit Abcoude en omgeving. Bezoek van buiten De Ronde Venen is niet meegenomen. Vervolgens is zo goed mogelijk een schatting gemaakt van hoeveel van de bezoeken overblijft en naar elders gaat, als er geen zwembad in Abcoude is. Dit is gebeurd op basis van *expert judgement* zonder gebruikersonderzoek. Het recreatief zwemmen halveert, leswemmen blijft volledig op niveau. Bij de verenigingen is aangenomen dat als er langdurig buiten Abcoude getraind wordt, de aanwas minder en het verloop groter wordt, waardoor het aantal bezoeken daalt naar een derde van het aantal in Abcoude. Schoolzwemmen staat op nul zonder zwembad in Abcoude. Als de gemeenteraadsnotitie schoolzwemmen wordt uitgevoerd, dan kan het zijn dat schoolzwemmen meer is dan nul. Dan zal busvervoer nodig zijn tegen meer kosten, en meer tijd kosten voor de vier scholen. Dat wordt nu in de berekening niet meegenomen.

In totaal daalt hierdoor het aantal bezoeken van inwoners van De Ronde Venen van ruim 41 duizend met een zwembad in Abcoude naar minder dan 20 duizend als er elders gezwommen moet worden. Een daling van 52 procent.

Tabel 2 Aantal zwembezoeken met en zonder zwem-/gymgebouw in Abcoude

	Bezoeken	Aantal zwembezoeken elders	Daling van het aantal zwembezoeken
Recreatiezwemmen (incl. banen)	13.500	6.750	6.750
Leszwemmen	8.550	8.550	0
Doelgroepzwemmen	4.500	900	3.600
Verenigingen	11.000	3.667	7.333
Scholen	3.500	0	3.500
Totaal	41.050	19.867	21.183

Met behulp van de standaard waarden zoals die bij infrastructuur maatschappelijke kosten-batenanalyses⁴ gebruikelijk zijn, is hier de maatschappelijke waarde van een zwembad dicht bij de mensen uitgerekend.

Bij het berekenen van de reisvoordelen van een zwembad in de eigen gemeente is het cruciaal waar mensen zonder zwembad in Abcoude heen gaan. Het dichtstbijzijnde en snelst te bereiken zwembad is het Bijlmerbad in Amsterdam-Zuidoost. Voor zwemles lijkt dit geen alternatief te zijn in verband met de wachttijden. Voor de andere zwemmers is het niet zo'n goed alternatief omdat er ook zwemmers naar verder weg gelegen zwembaden gaan, bijvoorbeeld in verband met parkeren

⁴ Voor de methode zie Romijn en Renes (2013).

bij het Bijlmerbad. Tegelijkertijd lijkt voor de niet-leszwemmers uitgaan van het Bijlmerbad een voorzichtige, conservatieve schatting. Daarom is onderscheid gemaakt tussen twee groepen zwemmers:

- 8.550 leszwemmers: die gaan naar een alternatief zwembad, op gemiddeld minimaal 16 kilometer afstand 16 kilometer en 18 minuten per auto (enkele reis), geen parkeerkosten.
- 11.317 overige zwemmers. Hiervan is aangenomen dat ze naar het dichtstbijzijnde zwembad gaan: het Bijlmerbad op 7,6 kilometer en 13 reisminuten, en €1,50 parkeerkosten. Er is afgezien van parkeertijd en tijd om van de parkeerplaats naar het zwembad te lopen. In praktijk blijkt dat mensen verder gaan (Breukelen, Almere, Oudekerk)

Gerekend is met 0,19 ct/km reiskosten. Er is uitgegaan van een persoon per auto. Als er meerdere personen per auto reizen dan dalen de reiskosten, de waarde van de tijd verandert niet. Dit is mogelijk een overschatting. Echter hiertegen staat ook een onderschatting, namelijk er is vanuit gegaan dat een bezoek voor leszwemmen een persoon reistijd kost, terwijl er meestal meer personen reizen.

Voor de 19.867 zwembezoeken zijn de reiskosten dan 101.643.⁵ Op dezelfde manier is de waarde van de extra reistijd uitgerekend. Hierbij is uitgegaan van een reistijdwaarde van €8,61 per uur.⁶ De waarde van de extra reistijd voor de gemaakte reizen is €86.393.⁷ Het totale reistijdsvoordeel voor de mensen die buiten Abcoude gaan zwemmen is daarmee: €188.036.⁸

In de berekening is uitgegaan van daadwerkelijke reistijd en reiskostenbesparing voor de zwemmers die door een zwembad in Abcoude minder hoeven te reizen. In standaard maatschappelijke kosten-batenanalyses is het gebruikelijk ook een waarde toe te kennen aan nieuwe gebruikers (zie de MKBA handleiding van het Centraal planbureau en het Planbureau voor de Leefomgeving; Romijn en Renes, 213) hier gaat het bij nieuwe gebruikers om zwemmers die wel in Abcoude zwemmen maar niet als het verder weg is. Ze hebben duidelijk voordeel van dat het makkelijker te bereizen is, ze veranderen zelfs hun gedrag erdoor. Dus relevant. De standaard methode schrijft hier de halveringsregel (rule of half) voor: gemiddeld is het voordeel voor een nieuwe gebruiker de helft van het voordeel van een bestaande gebruiker. De daling van het zwembadbezoek is 21.183 bezoeken. Voor de leszwemmers is er geen daling van het zwembadbezoek, voor de overige zwemmers wel, hier is het Bijlmerbad van belang. De waarde van de reiskosten €46.476⁹ en de waarde voor de niet gemaakte reizen is wederom met toepassing van de halveringsregel €39.517.¹⁰ Samen is dit €85.992, die eigenlijk bij de schatting van de reisvoordeelbaten geteld zou moeten worden maar die hier conservatief niet meegeteld zijn.

⁵ kosten leszwemmers en kosten overige zwemmers: 51.984+ 49.659

=8550*(16*2*0,19)+11317*(7,6*2*0,19+1,5)

⁶ Gebaseerd op de waarde van €7,5 per uur voor reizen per auto overige motieven (niet zakelijk, en niet woon-werkverkeer). Deze waarde is prijspeil 2010, deze is met inflatiecijfers van het CPB geactualiseerd naar het zichtjaar 2020, zodat deze met de overige cijfers vergelijkbaar is.

⁷ 8550*(18/60*2*8,61)+11317*13/60*8,61*2

⁸ 101.643+86.393

⁹ 21183* (2*7,6*0,19+1,5)*0,5

¹⁰ 21183* (13/60*8,61*2)*0,5

Het reisvoordeel van een zwembad dichterbij voor de bewoners van De Ronde Venen is daarmee €188.000.

Effect op het sportgedrag

Naast een reisvoordeel heeft het hebben van een zwembad het voordeel dat mensen uit een breder sportaanbod kunnen kiezen. Hierdoor wordt meer gesport en er worden sporten gekozen die mensen leuker vinden en beter bij hun talent passen. In tabel 3 hieronder staat de berekening hiervoor met de belangrijkste aannames. De daling bij zwemverenigingen leidt voor driekwart tot een andere sport en een kwart tot minder sport. Het leeszwenmen zorgt niet voor minder zwembadbezoeken, dat gebeurt elders. De daling van het recreatiezwemmen zorgt voor de helft voor minder sport en voor de helft voor andere sportbeoefening. Twee belangrijke doelgroepen die waarschijnlijk minder gaan sporten zijn gezinnen met jonge kinderen en senioren. Deze 50/50 aanname is ook bij het doelgroepenzwemmen gebruikt. Ouderen die hieraan meedoen, gaan minder sporten. Het vervallen van het schoolzwemmen (natte gym) leidt niet tot minder sport maar wordt met ander beweegonderwijs opgevangen. De andere mogelijkheid is dat scholen bussen gaan inzetten (op kosten van de gemeente) als men wil schoolzwemmen. Ook in dat geval wordt er niet minder gesport.

Tabel 3 Berekening verandering en daling sportgedrag als er geen zwembad in Abcoude is.

	Daling van het aantal zwembadbezoeken	Welk deel daarvan gaat een andere sport doen	Welk deel wordt vervangen door minder sport	Aantal dat wordt vervangen door een andere sport	Aantal dat wordt vervangen door geen sport
Recreatiezwemmen (incl. banen)	6.750	0,5	0,5	3.375	3.375
Leeszwenmen	0	0	0	0	0
Doelgroepzwemmen	3.600	0,5	0,5	1.800	1.800
Verenigingen	7.333	0,75	0,25	5.500	1.833
Scholen	3.500	1	0	3.500	0
Totaal	21.183			14.175	7.008

Gezondheidswinst

Het totaal leidt tot 14.175 zwembadbezoeken die omgezet worden in een andere sport. Uitgaande van 45 keer zwemmen per jaar gaat het om 315 inwoners die een andere keuze maken. (Als mensen gemiddeld eens per twee weken gaan zwemmen is de groep die een andere sport kiest twee maal zo groot.) Het kiezen voor een andere sport heeft twee effecten: (i) men kiest voor een sport die men minder leuk vindt, en (ii) de zwemvaardigheid daalt doordat deze minder goed onderhouden wordt. Dit zorgt voor een toename van het verdrinkingsrisico. Hetgeen wordt versterkt doordat er uitgegaan is van natte gym bij een zwem-/gymgebouw wat bij een stand alone

gymzaal niet mogelijk is.¹¹ De (toename van de) kans op verdrinking is weliswaar klein, maar de impact hiervan als het gebeurt is groot.

En 7.008 zwembadbezoeken vervallen en leiden tot minder sporten. Dat hier een gezondheidswinst optreedt, is waarschijnlijk omdat voor senioren, een flink deel van de afvallers, zwemmen de enige blessurevrije sport is. Het waarderen van dit gezondheidseffect is lastig omdat hier nog weinig ervaring mee is. Een ruwe benadering zoals die eerder gevolgd is¹², geeft onderstaande waarde. Als de helft van de bezoeken gebeurt door mensen die door dat bezoek voldoende bewegen en anders niet, en er ongeveer 45 weken per jaar gezwommen wordt¹³, dan bewegen hierdoor 78 mensen voldoende die dat eerst niet deden. Mensen die als ze niet meer zwemmen nog genoeg bewegen hebben dus geen gezondheidswinst.

De gezondheidswinst van het zwembad ligt tussen de €97.333 of €194.667 per jaar. Dit is gebaseerd op de volgende aannames:

- dat voldoende bewegen een gezondheidswinst van 1 jaar oplevert
- gemiddeld over 40 jaar
- en dat de waarde van een gewonnen gezond levensjaar €50.000 of €100.000 is.¹⁴

Omdat dit effect dan pas over 40 jaar optreedt en er een tijdswaardering (discontovoet) bij maatschappelijke kosten-batenanalyses van 3 procent gebruikelijk is, is de waarde per jaar dat het zwembad open is tussen de €29.838 en €59.767. Hier zitten nog geen voordelen van kostenbesparing in de gezondheidszorg in en ook beter functioneren ook als niet langer wordt geleefd is niet meegenomen.

Ontwikkeling Kees Bonzaalterrein

In zowel het alternatief met een zwem-/gymgebouw als in het alternatief met een stand alone gymzaal is er sprake van een ontwikkeling van dit terrein met waarschijnlijk een positieve grondexploitatie voor de gemeente. Omdat dit in beide alternatieven zo is, is er geen baat of kost: geen effect.

¹¹ Als er ook minder lesgezwommen wordt, waar we nu niet vanuit gaan, zou het effect verder versterken. De discussie over hoe groot dit effect is en wie verantwoordelijk is, komt af en toe terug. Ruwweg vindt de minister zwemvaardigheid in eerste plaats een verantwoordelijkheid van ouders, daarbij ondersteund door scholen en gemeenten. Terwijl de reddingsbrigade aandringt op een grotere rol voor overheden en scholen. (Zie bijvoorbeeld De telegraaf: woensdag 26 augustus 2015 'Schoolzwemmen redt kinderlevens', en mw. drs. E.I. Schippers (8 september 2014) beantwoording kamervragen van de Kamerleden Leijten (SP) en Van Dijk (SP) over het bericht dat de Nederlandse Reddingsbrigade een ongekend drukke tijd heeft. Kenmerk 655087-124973-S). Hier is de constatering dat het effect er waarschijnlijk wel is relevant.

¹² Zie Michiel de Nooij en Peter Horsselenberg (2016) Dam tot Damloop 2013: meer maatschappelijke dan economische waarde. TPEdigitaal 2016 jaargang 10(1) pagina 88-102

¹³ Voor de waardering van het gezondheidseffect is uitgegaan van ongeveer iedere week een keer zwemmen. Als mensen minder vaak gaan, dan hebben meer mensen voordeel, al zal dat voordeel per persoon waarschijnlijk proportioneel lager zijn.

¹⁴ Dit zijn de twee waarden die de 'Werkwijzer MKBA in het sociale domein' voorschrijft (SEO, 2016).

Gemeentelijke bijdragen aan de gymzaal

Voor beide alternatieven is uitgegaan van dezelfde gemeentelijke bijdragen gebaseerd op de rijksvergoedingen van €1,5 miljoen. Dit maakt geen verschil. Tenzij de schoolgym wordt uitgebreid, wat als streven is afgesproken in het bestuursakkoord tussen het ministerie van OCW en de PO-raad¹⁵ en er daardoor extra capaciteit nodig is die wel voor handen is als het zwembad beschikbaar is voor een deel van het beweegonderwijs, terwijl er een capaciteitsgebrek is bij een stand alone gymzaal. Dit knelpunt komt in zicht als de twee scholen (van de 4) die nog niet van het continu rooster gebruikmaken hier alsnog gebruik van gaan maken, en de scholen overgaan tot twee uur beweegonderwijs per week per groep. Beide tendensen zijn momenteel landelijk waar te nemen. Dit vormt dus een risico op meer kosten voor de gemeente van een stand alone gymzaal.

Overige effecten

Naast bovenstaande effecten is er nog een aantal andere, lastig kwantificeerbare en waardeerbare effecten.

- Er is een milieubaat, namelijk de opzet van het zwem-/gymgebouw is duurzaam en energiezuinig, passend in gemeentelijk beleid.
- Er een sociale baat door de inzet van vrijwilligers, die daarmee contacten opdoen, onderhouden en maatschappelijk nuttig bezig zijn.
- Een zwem-/gymgebouw zorgt voor meer sociale ontmoetingen. Bijvoorbeeld voor de senioren die zwemmen als er zwembad is in Abcoude, is zwemmen niet alleen sport maar tevens een sociale gebeurtenis (denk aan de whirlpool).
- De twee bovenstaande sociale baten kunnen zich eventueel vertalen in een lagere aanspraak op gemeentelijke regelingen zoals de WMO.
- Tot slot creëert het zwembad in Abcoude meer banen (4,9 FTE) dan een stand alone gymzaal. Deze effecten zijn lastig te kwantificeren en te waarderen. Daarom is hier geen waarde aan toegekend, wel is duidelijk dat het zwem-/gymgebouw op deze onderdelen beter scoort dan een stand alone gymzaal.

¹⁵ Bestuursakkoord voor de sector primair onderwijs. Definitieve versie 10 juli 2014. p. 21.
https://www.poraad.nl/files/over_de_po-raad/bestuursakkoord_po.pdf

Conclusie

De jaarlijkse maatschappelijke baten van een zwem-/gymgebouw zijn groter dan de jaarlijkse maatschappelijke kosten: €217.874 tot €247.767 versus €86.500. Daar komt nog een aantal niet in geld gewaardeerde effecten bij, zoals beter zwemvaardigheid bij kinderen en langer bewegen en meer sociale contacten voor kwetsbare senioren. Daarnaast zijn er nog twee risico's op extra kosten voor de gemeente als wordt gekozen voor een stand alone gymzaal: de BTW teruggaaf is onzeker, en de capaciteit is kleiner wat bij uitbreiding van het aantal uren beweegonderwijs voor extra kosten kan zorgen. Dus €1 van de overheid om het zwembad mogelijk te maken levert maatschappelijk een winst op van meer dan €2,50. Dat is een erg positieve baten-kostenverhouding.

De netto contante waarde¹⁶ over de 40 jaar looptijd¹⁷ is €3,2 miljoen.¹⁸

Voor het zwem-/gymgebouw is een hogere borgstelling nodig. De maatschappelijke baten en de borgstelling zijn lastig tegen elkaar af te wegen, immers wat is de kans dat de borgstelling wordt ingeroepen en wat is de schade (lening minus gedane aflossingen minus restwaarde van het zwem-/gebouw)? De waarde van dit gebouw, met haar energievoorzieningen en waar dan nog steeds de gymvoorziening voor de scholen in zit, kan hoog blijven door de transitiemogelijkheid van de onderste verdieping naar bijvoorbeeld 12 woningen aan de voorzijde en een zakelijk gebruik op de rest van de verdieping. Dit is ook aanleiding geweest voor BNG om voor dit plan een langere dan gebruikelijke looptijd te accorderen. En dat zou dan vergeleken moeten worden met wat de kans en schade is als de borg voor een stand alone gymzaal wordt ingeroepen. Heel negatief rekenend voor het zwem-/gymgebouw, moet de kans op inroepen van de borgstelling onwaarschijnlijk groot zijn, om gelijk te zijn aan de in geld gewaarde maatschappelijke baten.¹⁹ Daarom zijn de baten naar alle waarschijnlijkheid groter dan de kosten, ook rekening houdend met de borgstelling.

Hoofdconclusie

De maatschappelijke baten van het zwem-/gymgebouw zijn groter dan de maatschappelijke kosten en het is voor de welvaart in De Ronde Venen goed om het zwem-/gymgebouw aan te leggen.

¹⁶ De netto contante waarde is de standaard optelling van alle kosten en baten over de looptijd van een project, rekening houdend met de tijdsvoordeur (discontovoet; €100 nu is meer waarde dan over 20 jaar).

¹⁷ De lening van het zwem-/gymgebouw loopt 40 jaar vanwege de duurzame en flexibele opzet. De lening voor het gymgebouw heeft een standaard looptijd van 30 jaar. Hierdoor zouden na 30 jaar de kapitaalskosten van €75.000 van de gymzaal niet meer meegeteld moeten worden. Tegelijkertijd is het niet waarschijnlijk dat er na die 30 jaar geen extra investeringen nodig zijn om de levensduur te verlengen. Als na 30 jaar de gymzaal zonder kapitaalskosten door kan en zonder extra kosten dan is de netto contante waarde van het zwem-gymgebouw nog altijd €2,9 miljoen.

¹⁸ In deze netto contante waarde berekening is gerekend met 3%, de door het rijk voor rijks maatschappelijke kosten-batenanalyses voorgeschreven discontovoet.

¹⁹ Stel dat er geen aflossingen zijn gedaan en er geen restwaarde is (en er geen kans op ingebreking stelling bij de stand alone gymzaal is), dan zou de kans op ingebreking stellen ruim veertig procent moeten zijn (3,2 miljoen/7,5 miljoen). Zo'n hoge kans spoort niet met onder andere de second opinion van Synarchis. En het is ongeloofwaardig dat BNG, als ze de kans zo groot zouden inschatten, een lening zouden willen verstrekken.

Bijlage Exploitatie stand alone Gymzaal. Berekening SAS/SZA

Berekening kosten en baten nieuwe sportzaal (zonder zwembad)			
	excl btw		incl btw
Kosten bouw nieuwe zaal			
Kosten bouw sportzaal	€ 2.750.000,00		€ 3.327.500,00
Eerste inrichting 2 zalen	€ 200.000,00		€ 242.000,00
Inrichting kantine	€ 50.000,00		€ 60.500,00
	€ 3.000.000,00		€ 3.630.000,00
Af: Financiering vanuit Rijksvergoeding	€ 1.500.000,00		€ 1.500.000,00
Netto te financieren		€ 1.500.000,00	€ 2.130.000,00
Rente financiering via hypotheek BNG 1,4 procent, 1e jaar	€ 21.000,00		€ 29.820,00
Aflossing hypotheek (30 jaar, lineair)	€ 50.000,00		€ 71.000,00
Kosten financiering 1e jaar ten laste exploitatie		€ 71.000,00	€ 100.820,00
Verwachte opbrengsten (exploitatie Kees Bon)			
Verenigingen	€ 45.000,00		€ 45.000,00
Gemeente (scholen)	€ 64.000,00		€ 64.000,00
Pacht kantine	€ 15.500,00		€ 15.500,00
Totaal opbrengsten		€ 124.500,00	€ 124.500,00
Verwachte lasten (uit Businesscase)			
Beheerder (1 fte)	€ 30.000,00		€ 30.000,00
Overige personeelskosten	€ 2.426,00		€ 2.426,00
Onderhoud MOP en klein	€ 60.000,00		€ 72.600,00
toestellen en speelmateriaal vervanging (7,5 jaar)	€ 26.666,67		€ 32.266,67
energie	€ 12.396,69		€ 15.000,00
Water	€ 2.303,00		€ 2.786,63
Schoonmaakkosten	€ 18.644,63		€ 22.560,00
Kantoorkosten en diensten	€ 3.000,00		€ 3.630,00
Inventaris materiaal hulpmiddelen	€ 2.000,00		€ 2.420,00
Belastingen	€ 3.811,00		€ 3.811,00
Verzekering	€ 4.735,00		€ 4.735,00
Afval	€ 1.000,00		€ 1.000,00
Totaal lasten		€ 166.982,99	€ 193.235,30
Saldo opbrengsten en lasten		€ -42.482,99	€ -68.735,30
Kapitaallasten (rente en aflossing)		€ 71.000,00	€ 100.820,00
Tekort op exploitatie		€ -113.482,99	€ -169.555,30
exploitatiebijdrage gemeente		€ 113.482,99	€ 169.555,30
afgeronde exploitatiebijdrage gemeente		€ 113.500,00	€ 170.000,00
Vershil met gevraagde exploitatiebijdrage zwem-/gymgebouw		€ 86.500,00	€ 30.000,00

Bron: SAS/SZA